

LA RECERCA EN HUMANITATS A EUROPA

Em sembla que tots plegats estaríem d'acord a dir que la recerca en Humanitats presenta característiques particulars, i crec que per això mateix aquesta afirmació es mereix unes consideracions específiques, tant a l'hora d'analitzar quins són els reptes que se li presenten com de plantejar quin paper ofereix Europa, com a context, justament en la realització d'aquesta recerca. En primer lloc, cal palesar la seva gran polarització o atomització. De fet, el grau d'especialització de la recerca humanística presenta un gresol tan divers com complex, i dins d'aquest àmbit no tota la recerca que es fa pateix dels mateixos punts febles; per això cal tenir en compte que la creació artística i la performativitat gaudeixen d'un suport i d'un reconeixement especial des de fa uns anys, i cada dia més, la qual cosa es tradueix en inversions monetàries institucionals que altres disciplines afins no reben.

Europa ha tingut i té les millors universitats quant a professorat, materials, edicions i documents bibliogràfics i de consulta en Humanitats, i així es pot comprovar, d'entrada, en totes les universitats que formen part, per exemple, de la LERU (League of European Research Universities). I per aquest motiu Europa ha estat i continua essent líder internacional de la recerca en Humanitats.

Però també és veritat que no tan sols la cultura científica s'ha imposat a la humanística, aquesta darrera ha perdut el poc poder adquisitiu que tenia tant en l'àmbit de percepció d'ajuts econòmics com de reconeixement en la societat, un protagonisme que ha de recuperar.

Els grans canvis globals que s'han esdevingut els darrers anys han marcat els interessos institucionals a l'hora d'atorgar ajuts i de reconèixer la qualitat de la recerca humanística. Tot un seguit d'esdeveniments han fet trontollar la nostra estabilitat econòmica, ètica i humana, i han passat a ser els grans destinataris d'inversions i de suport a la recerca: el canvi

climàtic, l'augment de la pobresa, la gestió del coneixement, l'increment i la importància de les estructures digitals, i els nous models de negoci en l'edició. Us recomano, en aquest sentit, la lectura del document del 2015 *Humanities World Report*.

El model que s'ha aplicat gairebé sempre a la recerca en Humanitats ha estat el model científic, amb la qual cosa els investigadors d'aquest sector se senten del tot incompresos i fora de lloc perquè la investigació es mesura per l'impacte immediat que té en la societat i no per l'impacte que pot tenir a llarg termini, i també per la clara aplicació pràctica i no solament teòrica. Perquè la innovació és un leitmotiv en l'àmbit científic i en el tecnològic, i sembla que hagi de ser-ho també en la cultura humanística, i això no sempre és d'aquesta manera.

Per tant, doncs, un dels estereotips en els quals ha caigut la recerca en Humanitats ha estat el d'emmirallar-se en la recerca científica i el de ser valorada segons els mateixos criteris.

Així doncs, un dels primers aspectes a tenir en compte és el de la «col·laboració». La recerca científica ha treballat amb un concepte de treball col·laboratiu que s'ha imposat com a noció a seguir. La ciència se sol estructurar en grups, bé en laboratoris o centres tecnològics sofisticats, mentre que la recerca en Humanitats es pot fer senzillament des d'una taula i amb un ordinador connectat, gràcies a Internet, a bases de dades i amb documents i publicacions en paper i digitals. Normalment, en l'àmbit científic l'investigador principal dirigeix la recerca de manera molt pautada, i segueix els resultats que l'equip va obtenint ben de prop; en canvi, en el de les Humanitats, l'investigador principal marca les línies generals i la resta del grup en defineix els objectius segons les especialitats. No és estrany, doncs, que la investigació en aquest camp sigui més individual i solitària que en l'àmbit científic.

El que sí que es té en comú és l'assistència a congressos, seminaris i simposis com una manera d'enfortir la xarxa de col·laboració amb especialistes i de compartir la recerca i millorar-la.

A Europa, a conseqüència d'aquest model, un primer punt a destacar és que actualment es potencia la cooperació en la recerca amb convocatòries que inclouen diferents investigadors de prestigi d'universitats europees, i es contempla que puguin compartir projectes. Així, el programa HERA posa èmfasi en aquest vessant.

El segon punt és el de l'assoliment de reptes globals. Al llarg de la història, gairebé sempre s'ha demanat als científics que responguin als grans problemes plantejats. Les Humanitats han de poder respondre a les agendes de necessitats globals més actuals perquè es reconegui el sentit que tenen i puguin assolir un lloc de confiança en la societat. Som cons-

cients que fer recerca sobre un període concret de la història del passat pot fer gairebé impossible assolir aquest objectiu, però les reinterpretacions o l'estudi de casos que presenten alguna connexió amb la realitat més candent poden servir com a model per estudiar-ne les conseqüències i possibilitar que la societat en pugui fer la prevenció.

A Europa, els reptes principals apunten el canvi climàtic, la salut i el benestar social, l'agricultura sostenible, el transport i els nous recursos energètics, com també la sostenibilitat. Horizon 2020, l'actual programa de finançament de la Comissió Europea per fomentar la recerca, la innovació i la competitivitat a Europa, treballa al voltant d'aquests punts i dedica recursos considerables perquè la recerca en Humanitats aixequi el seu vol. Les Humanitats s'han de fer veure com a corrents principals que poden aportar anàlisis crítiques, metodologies i noves perspectives de cara a aquests objectius europeus. Tot plegat pot incloure els conflictes internacionals, els drets humans, l'ètica, les religions, l'economia i la inclusió social, el treball en xarxa dels governs i les institucions, els canvis en els mitjans de comunicació, la memòria cultural i les identitats nacionals, la diversitat lingüística, les indústries creatives, l'herència cultural, la formació durant tota la vida i les interaccions home-màquina.

La tercera consideració té a veure amb l'impacte i la innovació. Sembla que la recerca que es pot aplicar a l'empresa i la indústria, i que es pot arribar a registrar com a patent, és una recerca útil que respon a la transformació de la societat en clau de progrés. La veritat és que en el món en què vivim, un món en crisi des de ja fa uns anys, cal dotar-se de nous valors, de maneres diferents de concebre la reflexió sobre la realitat, i d'entendre la societat i l'individu. En la base de tot això, els resultats de la recerca en Humanitats són molt valuosos, i s'ha de trobar l'aparador idoni per aconseguir que aquesta recerca tingui el ressò que es mereix. Cal considerar l'esforç que es va fent des de REF 2014 Impact pilots per avaluar els nivells de la recerca en les institucions superiors del Regne Unit.

El quart aspecte a ressaltar és el relleu que l'accés obert ha adquirit a partir de la gran revolució de les TIC. La ciència sempre ha considerat indispensable que l'accés a la recerca fos obert i que tingués una visibilitat ràpida, d'un gran abast i actualitzada al màxim. Aquesta projecció oberta pot servir a les Humanitats només parcialment, perquè mentre que la recerca científica busca resultats immediats, la recerca humanística és una recerca de fons, que sovint necessita molt de temps per arribar a conclusions originals i plenes de sentit. Lògicament, en aquest context hi ha una gran amenaça per a les Humanitats, la por del plagí. La clau de volta que pot potenciar l'accés obert és concebre's com una possibilitat de diàleg entre les comunitats acadèmiques i d'intercanvi de noves exploracions

creatives. En aquest sentit, cal tenir en compte tot el que s'ha fet des de la plataforma OAPEN project.

L'últim matís per considerar és el de la infraestructura. Normalment, les ciències necessiten grans estructures o, el que és el mateix, el que es denomina «big kit», mentre que les Humanitats solen desenvolupar-se en biblioteques o centres de documentació, o bé també en estructures invisibles (un simple despatx, un lloc de trobada...) i estructures digitals, que són realment el gran futur per arribar a documents que fins ara havien estat custodiats per institucions que no les posaven a l'abast de tothom i que, en l'actualitat, ateses les exigències de la globalització, es van posant al servei de la societat. Aquest punt ha estat abordat per CLARIN-D i DARIAH. CLARIN-D és una infraestructura de recerca que permet als investigadors d'Humanitats, Ciències Culturals i Socials accedir, preparar i analitzar dades per a la recerca; també ofereix informació sobre una àmplia gamma de temes, incloent-hi material didàctic, ajuda sobre plans de gestió de dades i altres suports específics per disciplines. DARIAH és una infraestructura paneuropea per a investigadors d'arts i humanitats que treballen amb mètodes computacionals. És compatible amb la investigació digital i l'ensenyament de mètodes de recerca digital.

Aquest exemplar miscel·lani que presentem avui com a número dotze de la revista inclou articles que tenen una clara vocació de palesar que la recerca en Humanitats al nostre país avança amb passos fermes i que pretén ser una plataforma internacional, a la vegada que respon a alguns dels reptes de la societat actual. Així, oferim un dossier presentat per Teresa Vicens en memòria del professor Pau Verrié, que va morir el mes de febrer passat. El constitueixen dos textos d'antics alumnes i companys i un d'inèdit del mateix professor; el de Jacobo Vidal Franquet sobre la producció de tapissos a la Catalunya medieval; un altre de Maria Laura Palumbo respecte de l'estada que Gherardo Starnina feu a València; un text de Laura Farías Muñoz al voltant de les representacions de Santa Madrona de Barcelona en la literatura d'època moderna; l'article de Joan Molet i Petit, centrat en Pere Falqués i la construcció de la Central Vilanova de la Catalana de Electricidad, i el de Teresa-M. Sala sobre l'experiència del Teatre de Natura.

MAGDA POLO PUJADAS
Codirectora de la revista